

DE VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

Relanceplan: investeren in kernversterking via projectoproepen

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

In de beleids-en begrotingstoelichting is voor het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie voor het begrotingsjaar 2021 vermeld dat er zal geïnvesteerd worden in bedrijvige en bruisende kernen, onder meer via projectoproepen rond aankoop en transformatie van handelspanden.

Conform het Regeerakkoord en de beleidsnota is dit beleid, gericht op de bedrijvige kernen, niet te verengen tot kleinhandelsactiviteiten maar gaat het ook om verwevenheid van bedrijfsactiviteiten, om horecabeleving, cultuur, en entertainment als bron van leefbaarheid en sociale cohesie. Dit past ook onder de doelstelling *lokaal ondernemerschap laten bloeien*.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Op 4 september 2020 werd een plan van aanpak Bedrijvige Kern “Werk aan de winkel” voorgesteld aan de Vlaamse Regering waarin naast maatregelen gericht op de sector en het regelgevend kader ook een aantal flankerende maatregelen voor een bedrijvige kern naar voor geschoven werden. De mededeling stelde ook een participatief traject met onder meer de gemeenten in het vooruitzicht. Een aantal werksessies om het kleinhandelsbeleid op een innovatieve leest te schoeien, gebaseerd op een expertenadvies onder de noemer “Re-think Winkelstraat”, heeft intussen plaats gevonden.

Het onderstaand voorstel beoogt enkele van de flankerende maatregelen uit het plan van aanpak, verrijkt met de inzichten uit de werksessies, te implementeren.

////////////////////////////////////

2. INHOUD

A. KRACHTLIJNEN ‘FLANKERENDE MAATREGELN’

Een van de grote bekommernissen van de gemeenten m.b.t. de handelskernen is de leegstand. Mede door de toegenomen e-commerce is een herinvulling van alle leegstaande of leegkomende handelspanden met winkels echter geen realistische ambitie. Een andere invulling van veel panden is bijgevolg aan de orde, maar in de echte winkelstraten is het dan weer te vermijden dat voormalige handelspanden op straatniveau een nieuwe functie krijgen als woning of andere functies die niet visueel interessant of relevant zijn voor bezoekers.

Voor een aantal detailhandelaars is het (qua vastgoed) goedkoper en commercieel interessanter gebleken – o.a. omwille van de gemakkelijke autobereikbaarheid - zich buiten de kernen in de nabijheid van alsmaar nieuwe, bijkomende retailclusters te vestigen. Ook horecazaken dreigen die trend te volgen. Het komt er dus op aan de ‘kernen’ (delen van agglomeraties, maar ook randstedelijke buurten...) voldoende bruisend, bereikbaar en betaalbaar te houden om het wegtrekken van handelszaken tegen te gaan, dit in combinatie met een geschikt regelgevend kader dat in deze nota niet verder aan bod komt.

Tegelijk zijn er veel andere economische activiteiten die wel verweven zouden kunnen worden in de kernen of meer algemeen in het woonwerkweefsel. Vrijkomende bedrijfsruimten worden echter al te vaak herbestemd/heringevuld met woningen, appartementen, lofts... en met soms ook weer met retail op plekken die daar minder voor geschikt zijn. Die dynamiek is voor een belangrijk deel te wijten aan de vastgoedlogica, namelijk meer zekerheid en hogere rendementen voor andere functies dan bedrijfsactiviteiten.

Lokale besturen kunnen via de instrumenten van de ruimtelijke ordening (verordening of RUP) vastleggen welke ontwikkelingen of functies wel of niet gewenst zijn ter ondersteuning van de bruisende kernen. Dit gebeurt best op basis van een duidelijke visie op de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en het handelskernegebeuren. Dergelijke instrumenten zijn echter zwaar en de processen duren lang, en niet flexibel om in te spelen op snelle evoluties. Gemeenten kunnen ook via het vergunningenbeleid sturend optreden en ongewenste functiewijzigingen weigeren. Voorschriften, verordenende plannen en vergunningenbeleid zijn echter geen garanties om te komen tot bruisende en bedrijvige kernen.

Via strategische acties en eigen projecten kunnen lokale besturen de regie in handen nemen, bv. door de aankoop van strategische panden en de herontwikkeling en/of transformatie van die panden tot attractieve handelspanden (cfr. infra). Daarom worden hier twee maatregelen voorgesteld die structureel kunnen bijdragen aan de bedrijvige kern en bruisende buurten en waarvoor de relance tevens een geschikt momentum biedt:

- de aankoop en transformatie van handelspanden en bedrijfsruimten in de kern;
- de “profploeg”.

Subsidie voor aankoop en transformatie / handelspanden en bedrijfsruimten in de kern

Grondposities en eigenaarschap kunnen soms net die hefboomen bieden om effectiever in te grijpen, in een burgerrechtelijke context. De problematische leegstand van handelspanden en van andere types bedrijfsruimten biedt hier een grote opportuniteit. Steden en gemeenten zullen aangezet worden om over deze opportuniteiten goed na te denken en via subsidies voor *de aankoop en transformatie van handelspanden en andere bedrijfsruimten in de kern* de drempel tot effectieve actie te verlagen. Deze aankopen moeten passen in een leegstandsbeleid of activeringsbeleid voor het kerngebied dat zorgt voor het behoud van betaalbare werklocaties en specifieke

//

- in 2023: 137.000 euro
- in 2024: 137.000 euro
- in 2025; 68.500 euro.

Repliek advies Inspectie van Financiën

Op 12 februari 2021 geeft de Inspectie van Financiën een gunstig advies. In verband met de wettigheid van de subsidie voor de aankoop en transformatie van leegstaande bedrijfsruimten oordeelt de Inspectie van Financiën dat, conform artikel 22 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 24 april 2009 tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap, de maximumsubsidie per gemeente beperkt moet worden tot 500.000 euro. Dit plafond zal opgenomen worden in het ministerieel besluit dat de indiening en beoordeling van projectvoorstellen organiseert. Conform het advies van de Inspectie van Financiën zullen alle bepalingen die relevant zijn voor de toekenning van de subsidie in dat ministerieel besluit worden opgenomen. Daarbij wordt voorzien dat de projecten ook op langere termijn bijdragen tot de doelstellingen van de bedrijvige kern. De begeleidende handleiding is enkel bedoeld om een vlotte lezing van dit besluit toe te laten en werd in het verleden ook opgemaakt voor. De concrete subsidiebesluiten zullen bepalen onder welke voorwaarden de subsidie geheel of gedeeltelijk kan teruggevorderd worden. De subsidie wordt teruggevorderd bij niet realisatie van het project.

Met betrekking tot de doelmatigheid adviseert de Inspectie van Financiën om een zo groot mogelijk aantal gemeenten te bereiken en niet enkel de kapitaalkrachtige gemeenten. Er zal daarom binnen het Plan van Aanpak “Bedrijvige Kern” extra aandacht gaan naar de kleinere gemeenten met de bedoeling dat deze gemeenten ook een actief leegstandsbeleid gaan voeren en streven naar het behoud van werklocaties en handel, horeca en vrijetijds-activiteiten in hun kernen. VLAIO zal het nodige initiatief nemen zodat alle Vlaamse gemeenten voldoende op de hoogte zijn van de nieuwe beleidsinitiatieven.

B. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Voor de uitvoering van de twee voorgestelde maatregelen wordt beroep gedaan op het Agentschap Innoveren en Ondernemen. De menskracht hiervoor is beschikbaar gezien deze maatregelen in het verlengde liggen van de al bestaande werking rond handelskernversterking en het verwevingsbeleid.

C. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Uit de werksessies met de lokale besturen in uitvoering van het plan van aanpak Bedrijvige Kern “Werk aan de Winkel” is gebleken dat een groot deel van de gemeenten begaan is en ook effectief initiatieven ontwikkelt op het vlak van de handelskern/bedrijvige kern maar ook dat de ondersteuning via een “profploeg” welgekomen zou zijn.

Ook het uitwerken van een beleid waardoor de aankoop van leegstaande handelspanden en bedrijfsruimten kan gekaderd worden in een geïntegreerd beleid om leegstand aan te pakken en een stimulans te geven aan de bedrijvige kern, ligt in het verlengde van waar heel wat gemeenten mee bezig zijn. Maar niettemin wordt gewaarschuwd dat de voorwaarden om te kunnen in aanmerking komen, niet al te veel extra werklast zouden mogen genereren. Daar zal rekening mee gehouden worden bij de opmaak van de handleiding en de gegrondheidscriteria.

Ten slotte is het niet vanzelfsprekend dat een gemeente de 70% eigen financiering snel beslist kan krijgen. Ook daarom is een doorlopende indiening aangewezen i.p.v. de indiening tegen een bepaalde deadline.

////////////////////////////////////

Hilde CREVITS

